
Vergaderjaar 2017–2018

---

34 950 I

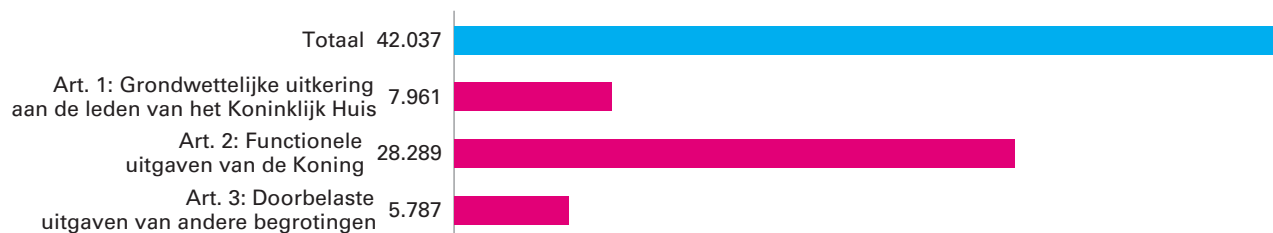
Jaarverslag en slotwet van de Koning 2017

Nr. 1

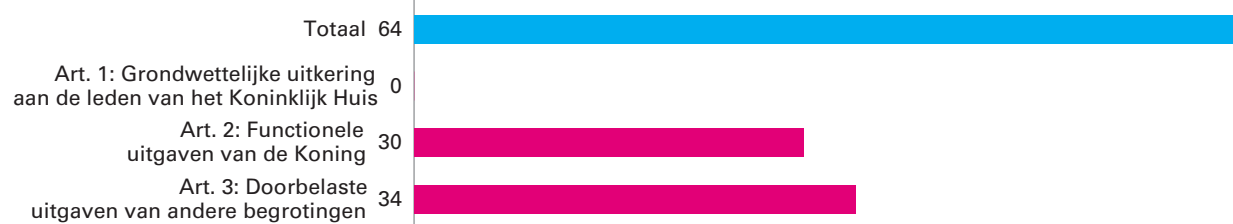
JAARVERSLAG 2017 VAN DE KONING (I)
Aangeboden 16 mei 2018

GEREALISEERDE UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VERDEELD OVER DE NIET-BELEIDSARTIKELEN

Gerealiseerde uitgaven 2017, totaal 42.037 (bedragen x € 1.000)

Gerealiseerde ontvangsten 2017, totaal 64 (bedragen x € 1.000)

INHOUDSOPGAVE

A	ALGEMEEN	4
	1 Aanbieding van het jaarverslag en verzoek tot dechargeverlening	4
	2 Leeswijzer	7
B	NIET-BELEIDSARTIKELN	9
	1 Artikel 1: Grondwettelijke uitkering aan de leden van het Koninklijk Huis	9
	2 Artikel 2: Functionele uitgaven van de Koning	11
	3 Artikel 3: Doorbelaste uitgaven van andere begrotingen	14
	4 Bedrijfsvoeringsparagraaf	17
C	JAARREKENING	18
	1 Verantwoordingsstaat 2017 van de begroting van de Koning	18
	2 Saldibalans per 31 december 2017 van de Koning	19
D	EXTRACOMPTABELE BIJLAGE	21
	1 Gerealiseerde uitgaven die in verband met het koningschap kunnen worden beschouwd	21
	2 Overige onderwerpen	23

A. ALGEMEEN

1. AANBIEDING EN DECHARGEVERLENING

AAN de voorzitters van de Eerste en de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Hierbij bied ik het jaarverslag met betrekking tot de begroting van de Koning (I) over het jaar 2017 aan.

Onder verwijzing naar de artikelen 2.37, tweede en derde lid, 2.40 van de Comptabiliteitswet 2016 verzoek ik de beide Kamers van de Staten-Generaal de Minister van Algemene Zaken decharge te verlenen over het in het jaar 2017 gevoerde financiële beheer.

Voor de oordeelsvorming van de Staten-Generaal over dit verzoek tot dechargeverlening stelt de Algemene Rekenkamer als externe controleur op grond van artikel 7.14, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 een rapport op. Dit rapport wordt separaat door de Algemene Rekenkamer aan de Staten-Generaal aangeboden. Het rapport bevat de bevindingen en het oordeel van de Rekenkamer op basis van artikel 7.12, van de Comptabiliteitswet 2016, over:

- a. de financiële verantwoordingsinformatie in de jaarverslagen, bedoeld in artikel 3.8 van de Comptabiliteitswet 2016;
- b. de totstandkoming van de niet-financiële verantwoordingsinformatie in de jaarverslagen, bedoeld in artikel 3.9 van de Comptabiliteitswet 2016;
- c. de financiële verantwoordingsinformatie in het Financieel jaarverslag van het Rijk, bedoeld in artikel 2.35 van de Comptabiliteitswet 2016;
- d. het gevoerde begrotingsbeheer, het financieel beheer en de materiële bedrijfsvoering, bedoeld in de artikelen 3.2 tot en met 3.4 van de Comptabiliteitswet 2016 en de daartoe bijgehouden administraties van het Rijk;
- e. de centrale administratie van de schatkist van het Rijk van het Ministerie van Financiën.

Bij het besluit tot dechargeverlening worden verder de volgende, wettelijk voorgeschreven, stukken betrokken:

- a. het Financieel jaarverslag van het Rijk over 2017;
- b. het voorstel van de slotwet dat met het onderhavige jaarverslag samenhangt;
- c. het rapport van de Algemene Rekenkamer met betrekking tot het onderzoek van de centrale administratie van 's Rijks schatkist en van het Financieel jaarverslag van het Rijk;
- d. de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer over de in het Financieel jaarverslag van het Rijk, over 2017 opgenomen rijksrekening van uitgaven en geraamde ontvangsten van het Rijk over 2017, alsmede over de rijksaldibalans over 2017 (de verklaring van goedkeuring, bedoeld in artikel 7.14, tweede lid, van de Comptabiliteitswet 2016).

Het besluit tot dechargeverlening kan niet worden genomen, voordat de betrokken slotwet is aangenomen en voordat de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer is ontvangen.

De Minister-President,
Minister van Algemene Zaken,

M. Rutte

Dechargeverlening door de Tweede Kamer

Onder verwijzing naar artikel 2.40 van de Comptabiliteitswet 2016 verklaart de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal dat de Tweede Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De Voorzitter van de Tweede Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 2.40, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2016 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, ter behandeling doorgezonden aan de voorzitter van de Eerste Kamer.

Dechargeverlening door de Eerste Kamer

Onder verwijzing naar artikel 2.40 van de Comptabiliteitswet 2016 verklaart de voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal dat de Eerste Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De Voorzitter van de Eerste Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 2.40, vierde lid, van de Comptabiliteitswet 2016 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, doorgezonden aan de Minister van Financiën.

2. LEESWIJZER

De begroting van de Koning geeft door middel van drie artikelen inzicht in de geraamde uitgaven ten behoeve van de uitoefening van het koningschap. Artikel 1 bevat de grondwettelijke uitkeringen aan de leden van het Koninklijk Huis zoals vastgelegd in de Wet financieel statuut van het Koninklijk Huis (WFSKH). Artikel 2 geeft inzicht in de functionele uitgaven die gepaard gaan met de uitoefening van het koningschap, welke op declaratiebasis door de Dienst van het Koninklijk Huis namens de Koning bij de Minister-President worden ingediend en ten laste van deze begroting worden betaald. Artikel 3 geeft de doorbelaste uitgaven van andere begrotingen weer. Deze uitgaven hangen wel functioneel samen met het koningschap, maar lopen niet via de Dienst van het Koninklijk Huis.

Het jaarverslag van de Koning geeft de daadwerkelijke uitgaven op bovenstaande artikelen weer. In onderdeel B van dit jaarverslag zal per artikel worden ingegaan op de realisaties in 2017. Alle verschillen tussen budgettaire raming en realisatie zijn op artikelniveau toegelicht.

Uitputting van de begroting vindt plaats via de verstrekking van voorschotten aan de Dienst van het Koninklijk Huis en aan de desbetreffende ministeries. Voor artikel 1 geschiedt de afrekening in het lopende begrotingsjaar. Voor de artikelen 2 en 3 vindt de afrekening van de voorschotten aan de Dienst van het Koninklijk Huis respectievelijk het Ministerie van Defensie in het volgende begrotingsjaar plaats, omdat na afloop van het begrotingsjaar de eindverantwoordingen worden ingediend. Uitgangspunt is dat de kas-/verplichtingengegevens, zoals die uit de begrotingsregistratie blijken, bepalend zijn voor dit jaarverslag. Om inzicht te geven in de daadwerkelijk door de Dienst van het Koninklijk Huis gedeclareerde functionele kosten en de feitelijke uitgaven van het Militaire Huis wordt in de toelichting bij de begrotingsartikelen 2 en 3 gebruikgemaakt van de eindverantwoording van de Dienst van het Koninklijk Huis respectievelijk het Ministerie van Defensie. Om die reden wordt in de toelichting het verschil tussen de betaalde voorschotten (het geautoriseerde budget) en de eindverantwoording gepresenteerd. De ontvangsten bij de artikelen in dit jaarverslag hebben betrekking op ontvangsten uit hoofde van lagere ingediende declaraties, ten opzichte van de verstrekte voorschotten, van het voorgaande jaar.

De begrotingsartikelen die worden opgenomen in deze verantwoording hebben het karakter van een niet-beleidsartikel. In de begroting van de Koning is geen centraal apparaatsartikel opgenomen. Dit is conform de Rijksbegrotingsvoorschriften.

Onderdeel C van dit jaarverslag bevat de jaarrekening, met daarin de verantwoordingsstaat en de saldibalans met toelichting.

Overgangsrecht Comptabiliteitswet

Op grond van het overgangsrecht in artikel 10.2 van de Comptabiliteitswet 2016 blijven voor de jaarverslagen en slotwetten over 2017 de bepalingen uit de Comptabiliteitswet 2001 en de daarop berustende bepalingen van toepassing zoals deze golden voor de inwerkingtreding van de Comptabiliteitswet 2016 per 1 januari 2018. Om die reden moet bij de verwijzingen naar de bepalingen van de Comptabiliteitswet 2016 worden gelezen de artikelen van de Comptabiliteitswet 2001 conform de transponeringstabel

bij de Comptabiliteitswet 2016, [Stb. 2017, 139](#). Het betreft met name de volgende artikelen:

Artikelen in CW 2016 en CW 2001	
Art. in CW 2016	Art. in CW 2001
3.2 – 3.4	19, eerste lid; 21, eerste en tweede lid
3.5	22, eerste lid; 26, eerste lid
3.8	58, eerste lid, onderdeel a, en derde lid; 61, derde lid
3.9	58, eerste lid, onderdeel b en c
2.37	60, tweede en derde lid; 63, eerste en vierde lid
2.35	61, tweede tot en met vierde lid
2.40	64
7.12	82, eerste lid; 83, eerste lid
7.14	82, vijfde lid; 83, tweede tot en met vierde lid

Groeiparagraaf

Ten opzichte van het vorige jaarverslag zijn geen noemenswaardige wijzigingen opgetreden.

B. NIET-BELEIDSARTIKELEN

1. Artikel 1: Grondwettelijke uitkering aan de leden van het Koninklijk Huis

1.1 Algemene toelichting

Op dit begrotingsartikel worden de grondwettelijke uitkeringen verantwoord krachtens de aangepaste Wet financieel statuut van het Koninklijk Huis (WFSKH). De technische aanpassing en actualisering van deze wet, die in 2008 door de Staten-Generaal is aanvaard (Kamerstukken II 31 505 I, nr. 1) en gepubliceerd in het Staatsblad (Stb. 2008, 535), vormt de basis voor de uitkeringen op dit begrotingsartikel.

1.2 Budgettaire gevolgen

Grondwettelijke uitkering aan de leden van het Koninklijk Huis (bedragen x € 1.000)							
	2013	2014	2015	2016	Realisatie 2017	Vastgestelde begroting 2017	Verschil 2017
Verplichtingen	7.463	7.592	7.741	7.871	7.961	8.009	- 48
Uitgaven	7.463	7.592	7.741	7.871	7.961	8.009	- 48
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0

De grondwettelijke uitkeringen zijn opgebouwd uit twee componenten: een A-component, die het inkomensbestanddeel vormt, en een B-component, die betrekking heeft op personele en materiële uitgaven. De personele uitgaven hebben betrekking op de personeelsleden die hun instructie rechtstreeks van de Koning, de echtgenote van de Koning of de Koning die afstand heeft gedaan van het koningschap ontvangen en/of in de onmiddellijke omgeving van hen verkeren en voor wie het dienstverband zich grotendeels in de familiesfeer voltrekt.

Het inkomen van de uitkeringsgerechtigde leden van het Koninklijk Huis volgt het netto-inkomen van de vicepresident van de Raad van State. Dat inkomen volgt de salarisontwikkeling van de rijksambtenaren. Zowel het inkomensbestanddeel van de uitkeringsgerechtigde leden van het Koninklijk Huis als de salarissen van de hofhouding volgen de salarisontwikkeling van de rijksambtenaren. Voor het gedeelte voor de materiële uitgaven in de B-component geldt een indexatie aan de consumenten-prijsindex die in de WFSKH is vastgelegd.

De verplichtingen en de uitgaven in dit begrotingsartikel betreffen de definitieve bedragen.

Grondwettelijke uitkering aan: (bedragen x € 1.000)			
	A	B	Totaal
De Koning	878	4.640	5.518
De echtgenote van de Koning	348	603	951
De Koning die afstand heeft gedaan van het koningschap	496	996	1.492
Totaal	1.722	6.239	7.961

Het verschil ten opzichte van de raming wordt verklaard door de doorwerking van de cao voor de sector Rijk naar de grondwettelijke uitkeringen. Deze is lager dan destijds bij de opstelling van de begroting werd verondersteld. Per saldo leidt dit tot lagere uitgaven.

Zoals aangekondigd in de ontwerpbegroting van de Koning 2017 (Kamerstukken II 2016–2017 [34 550 I, nr. 1](#) en [2](#)) werd, naar aanleiding van het loslaten van de nullijn voor ambtenarensalarissen, rekening gehouden met een stijging van de grondwettelijke uitkeringen in 2017. Voor de technische indexering is gebruik gemaakt van de veronderstelde contractloonstijging zoals opgenomen in het Centraal Economisch Plan 2016. De feitelijke ontwikkeling is gebaseerd op de netto bezoldiging van de vicepresident van de Raad van State, waarin de exacte uitwerking van de cao voor de sector Rijk is verwerkt. Dit werkt ook door naar de personele uitgaven binnen de B-component, op basis van de ontwikkeling in de bezoldiging van het burgerlijk rijksperoneel. Tot slot is een lagere consumentenprijsindex van toepassing bij de indexering van het gedeelte voor de materiële uitgaven in de B-component. Deze ontwikkelingen leiden per saldo tot een neerwaartse bijstelling van € 48.000 ten opzichte van het bij de ontwerpbegroting van de Koning 2017 geautoriseerde bedrag.

2. Artikel 2: Functionele uitgaven van de Koning

2.1 Algemene toelichting

Dit begrotingsartikel bevat de functionele uitgaven die te relateren zijn aan de uitoefening van het koningschap. De kosten worden op declaratiebasis door de Dienst van het Koninklijk Huis namens de Koning ingediend bij de Minister-President en ten laste van deze begroting betaald. Het begrotingsartikel bestaat uit een personele en een materiële component en overige specifieke uitgaven, betreffende de uitgaven voor de inzet van luchtvaartuigen en de uitgaven voor de reis- en verblijfkosten die samenhangen met bezoeken aan het Caribische deel van het Koninkrijk. De uitputting van dit begrotingsartikel vindt plaats via de verstrekking van voorschotten aan de Dienst van het Koninklijk Huis.

De primaire taak van de Dienst van het Koninklijk Huis is de ondersteuning van Koning Willem-Alexander, Koningin Máxima en Prinses Beatrix en overige leden van het Koninklijk Huis bij hun dagelijkse werkzaamheden. De Dienst van het Koninklijk Huis bestaat uit het Civiele Huis en het Militaire Huis. De diverse hofdepartementen van het Civiele Huis kennen ieder hun eigen discipline. Dit betreft onder meer administratie en financiën, huishoudelijke diensten, onderhoud en beheer van ter beschikking gestelde paleizen, vervoer en tevens beleidsinhoudelijke en praktische ondersteuning. Leden van het Militaire Huis ondersteunen de coördinatie en de uitvoering van evenementen en diverse veiligheidsaspecten rondom het Koninklijk Huis. Voor de Dienst van het Koninklijk Huis werken bijna 300 medewerkers (245 fte).

2.2 Budgettaire gevolgen

Functionele uitgaven van de Koning (bedragen x € 1.000)							
	2013	2014	2015	2016	Realisatie 2017	Vastgestelde begroting 2017	Verschil 2017
Verplichtingen	27.025	26.833	27.554	27.744	28.289	27.684	605
Uitgaven	27.025	26.833	27.554	27.744	28.289	27.684	605
Ontvangsten	293	65	0	25	30	0	30

Ten opzichte van de oorspronkelijk vastgestelde begroting is er een verschil bij de uitgaven en de ontvangsten. De hogere uitgaven zijn met name het gevolg van de loon- en prijsbijstelling en een compensatie in het kader van het loonruimteakkoord. De hogere ontvangsten zijn het gevolg van de eindafrekening over 2016. In de eerste supplettoire begroting van de Koning 2017 (Kamerstukken II 2016–2017 [34 730 I, nr. 1 en 2](#)) zijn de mutaties uitgebreid toegelicht.

Onderstaande tabel maakt het verloop van de verschillende onderdelen binnen dit begrotingsartikel inzichtelijk. De realisatie betreft de gegevens zoals deze door de Dienst van het Koninklijk Huis zijn verantwoord in de eindafrekening over 2017. Om een volledig inzicht te geven in de uitputting worden deze gegevens afgezet tegen het geautoriseerde budget inclusief de supplettoire begrotingsmutaties. Zoals in de leeswijzer is gemeld, betreffen deze bedragen niet de begrotingsbelasting van de begroting van de Koning in 2017.

Functionele uitgaven van de Koning (bedragen x € 1.000)

	Realisatie (1)	Geautoriseerde budget (2)	Verschil (1)–(2)
Personeel Dienst van het Koninklijk Huis	17.712	18.655	– 943
Materieel Dienst van het Koninklijk Huis	9.267	8.437	830
Materiële uitgaven faunabeheer	298	303	– 5
Uitgaven voor luchtvaartuigen	779	814	– 35
Bezoeken aan het Caribische deel van het Koninkrijk	226	80	146
Totaal	28.282	28.289	– 7

De functionele kosten over 2017 laten een onderuitputting zien van € 7.000. De eindafrekening over 2017 zal leiden tot een ontvangst van € 7.000 op de begroting van de Koning in 2018, die bij de eerste supplementaire begroting zal worden verwerkt.

Per onderdeel van de functionele uitgaven wordt een nadere toelichting gegeven.

Personeel Dienst van het Koninklijk Huis

Deze personeelskosten hebben betrekking op 245 fte; dit is exclusief 17 post-actieven. Tevens is dit exclusief de personeelsleden die worden betaald uit de B-component. De kosten voor actief personeel betreffen de personeelsinzet ten behoeve van o.a. het departement van de hofmaarschalk, Koninklijke Verzamelingen, het Koninklijk Staldepartement (chauffeurs/monteurs, koetsiers en onderhoudspersoneel), het Algemeen Secretariaat en overige diensten en de personeelsinzet voor de facilitaire functies voor de in de Wet financieel statuut van het Koninklijk Huis aangewezen paleizen. De onderuitputting op de personele uitgaven is te verklaren door vacatureruimte gedurende het jaar.

Materieel Dienst van het Koninklijk Huis

De materiële kosten hebben betrekking op de instandhouding van het rijtuigenpark (auto's, paarden en rijtuigen) en de gebruikskosten voor de in de Wet financieel statuut van het Koninklijk Huis aangewezen paleizen (inclusief de verwarming en verlichting). Daarnaast bevatten zij de kosten voor telecommunicatie, accountantscontrole, advisering en de kosten van facilitaire aard zoals voor bureauvoorzieningen. Hieronder vallen ook dotaties aan bestemmingsreserves voor langetermijninvesteringen. Ten slotte worden binnen de materiële kosten ook de kosten verantwoord die betrekking hebben op het departement Faunabeheer. Dit bevat een tegemoetkoming in de infrastructuurkosten van Kroondomein Het Loo. De hogere materiële kosten zijn het gevolg van het per saldo hoger uitvallen van de gebruikskosten paleizen en hogere facilitaire kosten voor automatisering en informatiebeveiliging.

Ook in de zomer van 2017 heeft de Koning wederom Paleis Noordeinde en de Koninklijke Stallen opengesteld voor het publiek. De hiermee gemoeide personele en materiële kosten zijn binnen de begroting opgevangen.

Uitgaven voor luchtvaartuigen

De uitgaven voor luchtvaartuigen (met uitzondering van staatsbezoeken en werkbezoeken aan het Caribische deel van het Koninkrijk) betreffen de uitgaven voor vlieggasten van het Koninklijk Huis. Het betreft zowel de uitgaven voor de inzet van het regeringsvliegtuig en andere luchtvaartuigen in het beheer bij het Rijk als civiele inhuur. Op grond van het Besluit van de Minister-President, de Minister van Algemene Zaken, de Minister van Infrastructuur en Milieu en de Minister van Defensie, van 20 december 2013, nr. IENM/BSK-2013/304193, tot wijziging van het Besluit gebruik van het regeringsvliegtuig en luchtvaartuigen van de krijgsmacht in verband met de troonswisseling en de aanpassing van de franchise voor het Koninklijk Huis (*Stcrt. 2014, nr. 188*), kunnen de zogenaamde uitkeringsgerechtigde leden van het Koninklijk Huis gebruikmaken van het regeringsvliegtuig.¹ Indien het regeringsvliegtuig niet beschikbaar is of niet aan de gebruikseisen voldoet, kan een beroep worden gedaan op luchtvaartuigen in beheer van het Ministerie van Defensie. Indien zowel het regeringsvliegtuig als de luchtvaartuigen van Defensie niet beschikbaar zijn, draagt de vluchtcoördinator zorg voor civiele inhuur.² Doordat het regeringsvliegtuig niet het gehele jaar beschikbaar was, moest er meer gebruik worden gemaakt van de inhuur van civiele luchtvaartuigen.

Uitgaven voor luchtvaartuigen (bedragen x € 1.000)			
	Realisatie (1)	vastgestelde begroting (2)	Verschil (1)–(2)
Inzet regeringsvliegtuig	195	393	– 198
Inhuur civiele helikopters	26	86	– 60
Inhuur civiele luchtvaartuigen	558	335	223
Totaal	779	814	– 35

Bezoeken aan het Caribische deel van het Koninkrijk

De uitgaven die samenhangen met bezoeken aan het Caribische deel van het Koninkrijk in de vorm van reis- en verblijfkosten (inclusief de vlieggasten) vormen ook een deel van de uitgaven die binnen dit begrotingsartikel worden verantwoord. In navolging van de brief van de Minister-President over de nieuwe opzet van begroting I van de Rijksbegroting (Kamerstuk *31 700 I, nr. 5*), gebaseerd op de aanbevelingen van de Stuurgroep herziening stelsel kosten Koninklijk Huis, is in de begrotingen van de afgelopen jaren aangegeven dat de middelen voor de werkbezoeken aan het Caribische deel van het Koninkrijk vrijvallen als er geen werkbezoek heeft plaatsgevonden. Als er wel een werkbezoek zou plaatsvinden, kan een supplettoire begroting worden ingediend. In 2017 hebben meerdere bezoeken plaatsgevonden aan de eilanden die deel uitmaken van het Caribische deel van het Koninkrijk onder meer in de nasleep van de orkaan Irma. De uitgaven die hiermee samenhangen worden nu verantwoord en deze vallen binnen het totaal van begrotingsartikel 2.

¹ Indien een lid van het Koninklijk Huis namens de Koning een (representatieve) verplichting uitvoert waartoe vervoerskosten moeten worden gemaakt, worden de kosten van dat vervoer gedragen door de Staat respectievelijk wordt door de Staat voor vervoer gezorgd.

² Dit betreft de inhuur van commerciële luchtvaartuigen. Ook kan gebruik worden gemaakt van reguliere lijnvluchten.

3. Artikel 3: Doorbelaste uitgaven van andere begrotingen

3.1 Algemene toelichting

Op dit begrotingsartikel zijn de uitgaven verantwoord die niet via de Dienst van het Koninklijk Huis lopen, maar wel deel uitmaken van de uitgaven die functioneel samenhangen met het koningschap. Het gaat om de uitgaven van het Militaire Huis als onderdeel van de Dienst van het Koninklijk Huis, de Rijksvoorlichtingsdienst in het kader van de voorlichting en het Kabinet van de Koning.

3.2 Budgettaire gevolgen

Doorbelaste uitgaven van andere begrotingen (bedragen x € 1.000)							
	2013	2014	2015	2016	Realisatie 2017	Vastgestelde begroting 2017	Vershil 2017
Verplichtingen	6.118	5.691	5.726	5.736	5.787	5.728	59
Uitgaven	6.118	5.691	5.726	5.736	5.787	5.728	59
Ontvangsten	125	131	58	16	34	0	34

Ten opzichte van de oorspronkelijk vastgestelde begroting is er een verschil bij zowel de uitgaven als de ontvangsten. De ontvangsten vloeien voort uit de eindafrekening voor het Militaire Huis over 2016. In de eerste supplettoire begroting 2017 (Kamerstukken II 2016–2017 [34 730 I, nr. 1](#) en [2](#)) en de tweede supplettoire begroting 2017 (Kamerstukken II 2017–2018 [34 845 I, nr. 1](#) en [2](#)) zijn de mutaties uitgebreid toegelicht.

De hiernavolgende tabel geeft inzicht in de verschillende onderdelen binnen dit begrotingsartikel, dat bestaat uit een personele en een materiële component. Om een volledig inzicht te geven in de uitputting worden deze gegevens afgezet tegen het geautoriseerde budget inclusief de supplettoire begrotingsmutaties in 2017.

Voor het Militaire Huis betreft de realisatie de gegevens zoals deze door het Ministerie van Defensie zijn verantwoord in de eindafrekening over 2017. De begroting is gebaseerd op realisatiecijfers van het Ministerie van Defensie per rang van het voorgaande jaar. De afrekening is op basis van de daadwerkelijke salarisbetaling per functionaris. Zoals in de leeswijzer is gemeld, betreft dit niet de begrotingsbelasting van de begroting van de Koning in 2017. Doordat de personele uitgaven hoger zijn dan geraamd zal de afrekening van het Militaire Huis leiden tot hogere uitgaven van € 15.000 op artikel 3 van de begroting van de Koning in 2018, die bij de eerste supplettoire begroting worden verwerkt. Indien rekening wordt gehouden met de supplettoire begrotingsmutaties, is bij de Rijksvoorlichtingsdienst sprake van een onderuitputting van € 49.000 en is bij het Kabinet van de Koning sprake van een onderuitputting van € 50.000. Dit wordt met name veroorzaakt door lagere uitgaven door minder personeel. Per saldo zijn de personele uitgaven hoger dan geraamd. Dit is te verklaren doordat het totaal aan personele uitgaven op de eindafrekening van het Militaire Huis de onderuitputting bij de Rijksvoorlichtingsdienst en het Kabinet van de Koning overstijgt.

Doorbelaste uitgaven (bedragen x € 1.000)

	Realisatie (1)	Geautoriseerde budget (2)	Verschil (1)–(2)
Doorbelaste personele uitgaven	4.385	4.361	24
Doorbelaste materiële uitgaven	1.417	1.525	– 108
Totaal	5.802	5.886	– 84
waarvan Rijksvoorlichtingsdienst	1.508	1.557	– 49
waarvan Militaire Huis	1.872	1.857	15
waarvan Kabinet van de Koning	2.422	2.472	– 50

Rijksvoorlichtingsdienst

De Rijksvoorlichtingsdienst (RVD) verzorgt de communicatie over de Koning en de leden van het Koninklijk Huis. In 2017 betrof dit de volgende activiteiten:

- mediabegeleiding van circa 300 publieke optredens in binnen- en buitenland, zoals evenementen en staatsbezoeken;
- woordvoering en beantwoording van mediavragen en afhandeling van interviewverzoeken;
- uitgeven van circa 300 persberichten over de activiteiten en werkzaamheden;
- inhoudelijk beheer van de online communicatieactiviteiten zoals Facebook, Twitter, Instagram, YouTube en de website.

Bij de uitvoering van deze activiteiten wordt zorg gedragen voor een goed evenwicht tussen tijdige en feitelijke voorlichting enerzijds en bescherming van de persoonlijke levenssfeer anderzijds. De personele inzet voor de uitvoering van deze taken bedroeg 12 fte.

Militaire Huis

Het Militaire Huis is een integraal onderdeel van de Dienst van het Koninklijk Huis (DKH). De activiteiten van het Militaire Huis betreffen onder meer:

- het (mede-)organiseren van evenementen voor en begeleiding van de Koning en de leden van het Koninklijk Huis;
- het coördineren van veiligheidsaspecten binnen de DKH en namens DKH met externe partners in de veiligheidsketen;
- het onderhouden van de niet-politieke contacten tussen het Koninklijk Huis en het Ministerie van Defensie;
- het verzorgen van het militaire ceremonieel aan het hof.

De personeelsinzet voor de uitvoering van deze activiteiten betrof 15 fte.

Kabinet van de Koning

Het Kabinet van de Koning ondersteunt als kleine, eigenstandige overheidsorganisatie de Koning ten behoeve van de uitoefening van diens constitutionele taken en fungeert als schakel tussen de Koning en de overige leden van de regering en bestuurlijke autoriteiten. Het Kabinet van de Koning valt onder de ministeriële verantwoordelijkheid van de Minister-President. De taken van het Kabinet van de Koning omvatten met name:

- informerende van de Koning ten behoeve van zijn gesprekken met binnenlandse en buitenlandse hoogwaardigheidsbekleders, staats- en andere buitenlandse bezoeken, bezoeken aan andere landen van het koninkrijk en werkbezoeken. Voorbeelden van ontvangsten zijn het aanbieden van geloofsbriefjes door ambassadeurs van andere landen

en het beëdigen van hoge functionarissen waarvoor in de wet is vastgelegd dat dit geschiedt ten overstaan van de Koning. Bezoeken van de Koning omvatten, naast de genoemde buitenlandse bezoeken, onder meer werkbezoeken met Ministers en Staatssecretarissen en streekbezoeken;

- b. tijdig en in correcte vorm aan de Koning ter tekening voorleggen van alle door de ministeries en de Staten-Generaal aangeboden stukken en het verzorgen van de daarbij behorende correspondentie;
- c. opstellen en overbrengen van boodschappen aan andere staatshoofden en aan internationale autoriteiten;
- d. behandelen en doorgeleiden van aan de Koning gerichte verzoekschriften. Deze brieven worden op het Kabinet aan de hand van een analyse van de onderhavige problematiek overgedragen aan de bewindspersoon die verantwoordelijk is voor het beleidsterrein;
- e. registreren, bewaren en aan het Nationaal Archief overdragen van wetten en koninklijke besluiten.

De personele inzet voor de uitvoering van deze taken was gemiddeld 25 fte.

4. Bedrijfsvoeringsparagraaf

Paragraaf 1 – uitzonderingsrapportage voor de volgende vier verplichte onderdelen:

Rechtmatigheid

Er zijn geen onrechtmatigheden geconstateerd die de rapporteringstoleranties overschrijden.

Totstandkoming niet-financiële verantwoordingsinformatie

Er hebben zich geen bijzonderheden voorgedaan.

Financieel en materieelbeheer

Er hebben zich geen bijzonderheden voorgedaan.

Overige aspecten van de bedrijfsvoering

Er hebben zich geen bijzonderheden voorgedaan.

Paragraaf 2 – Rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen

Er hebben zich geen bijzonderheden voorgedaan.

Paragraaf 3 – Belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering

Er hebben zich geen bijzonderheden voorgedaan.

C. JAARREKENING

1 VERANTWOORDINGSSTAAT 2017 VAN DE BEGROTING VAN DE KONING (I) (BEDRAGEN X € 1.000)

Art.	Omschrijving	(1)				(2)				(3) = (2) - (1)
		Vastgestelde begroting				Realisatie				
		Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
	Totaal	41.421	41.421	0	42.037	42.037	64	616	616	64
	Niet-beleidsartikelen									
1	Grondwettelijke uitkering aan de leden van het Koninklijk Huis	8.009	8.009	0	7.961	7.961	0	- 48	- 48	0
2	Functionele uitgaven van de Koning	27.684	27.684	0	28.289	28.289	30	605	605	30
3	Doorbelaste uitgaven van andere begrotingen	5.728	5.728	0	5.787	5.787	34	59	59	34

2. SALDIBALANS PER 31 DECEMBER 2017 VAN DE KONING (I) (BEDRAGEN X € 1.000)

Activa			Passiva		
	31-12-2017	31-12-2016		31-12-2017	31-12-2016
Intra-comptabele posten			Intra-comptabele posten		
1) Uitgaven ten laste van de begroting	42.037	41.351	2) Ontvangsten ten gunste van de begroting	64	41
3) Liquide Middelen	0	0			
4) Rekening-courant RHB de Koning	0	0	4a) Rekening-courant RHB Min v AZ	41.973	41.310
5) Rekening-courant RHB Begrotingsreserve	0	0	5a) Begrotingsreserves	0	0
6) Vorderingen buiten begrotingsverband	0	0	7) Schulden buiten begrotingsverband	0	0
8) Kas-transverschillen	0	0			
Subtotaal intra-comptabel	42.037	41.351	Subtotaal intra-comptabel	42.037	41.351
Extra-comptabele posten			Extra-comptabele posten		
9) Openstaande rechten	0	0	9a) Tegenrekening openstaande rechten	0	0
10) Vorderingen	0	0	10a) Tegenrekening vorderingen	0	0
11a) Tegenrekening schulden	0	0	11) Schulden	0	0
12) Voorschotten	30.146	29.567	12a) Tegenrekening voorschotten	30.146	29.567
13a) Tegenrekening garantieverplichtingen	0	0	13) Garantieverplichtingen	0	0
14a) Tegenrekening andere verplichtingen	0	0	14) Andere verplichtingen	0	0
15) Deelnemingen	0	0	15a) Tegenrekening deelnemingen	0	0
Subtotaal extra-comptabel	30.146	29.567	Subtotaal extra-comptabel	30.146	29.567
Overall totaal	72.183	70.918	Overall totaal	72.183	70.918

Toelichting bij de saldibalans per 31 december 2017 van de Koning (I)

1 en 2) Begrotingsuitgaven en begrotingsontvangsten

Verrekening van de begrotingsuitgaven en de begrotingsontvangsten 2017 zal plaatsvinden nadat de slotwet door de Staten-Generaal is vastgesteld.

4a) Rekening-courant RHB Ministerie van AZ

Voor een toelichting wordt verwezen naar de financiële verantwoording van begrotingshoofdstuk III.

12) Voorschotten

12a) Tegenrekening voorschotten

De betalingen die aan de Dienst van het Koninklijk Huis en aan het Militaire Huis zijn gedaan, worden onder de voorschotten opgenomen voor zover het betalingen betreft waarover de controlerende instantie nog geen verklaring heeft kunnen afgeven. Afwikkeling van de voorschotten zal plaatsvinden in 2018. In 2017 zijn de voorschotten over 2016 afgerekend en is de onderuitputting ten gunste van de ontvangsten van artikel 2 en 3 van de begroting van de Koning verwerkt.

In 2017 is aan voorschotten verstrekt en afgerekend:

Dienst van het Koninklijk Huis				
Ontstaansjaar	Stand 1-1-2017	Verstrekt in 2017	Afgerekend in 2017	Stand 31-12-2017
2016	27.744.000	0	- 27.744.000	0
2017	0	28.289.000	0	28.289.000
Totaal	27.744.000	28.289.000	- 27.744.000	28.289.000

Militaire Huis				
Ontstaansjaar	Stand 1-1-2017	Verstrekt in 2017	Afgerekend in 2017	Stand 31-12-2017
2016	1.823.000	0	- 1.823.000	0
2017	0	1.857.000	0	1.857.000
Totaal	1.823.000	1.857.000	- 1.823.000	1.857.000

D. EXTRACOMPTABELE BIJLAGE

Binnen de Rijksbegroting worden ook op begrotingen van andere ministeries uitgaven geraamd die in verband met het koningschap kunnen worden beschouwd. Het gaat om de begrotingen van Justitie en Veiligheid en Defensie voor de beveiliging, BZK/Wonen en Rijksdienst voor het ter beschikking stellen van paleizen en Buitenlandse Zaken voor uitgaande staatsbezoeken, officiële bezoeken en werkbezoeken van het Koninklijk Huis en inkomende bezoeken van hoogwaardigheidsbekleders. De betreffende Ministers zijn ervoor verantwoordelijk. De begroting van de Koning en deze andere begrotingen vormen het stelsel van te ramen en verantwoorde uitgaven die samenhangen met de uitoefening van het koningschap.

In deze extracomptabele bijlage worden bovengenoemde uitgaven in het jaar 2017 gepresenteerd. Door deze uitgavenrealisaties op een integrale wijze bij het jaarverslag van de Koning te presenteren, wordt de vindbaarheid van en het inzicht in deze uitgaven vergroot. De extracomptabele bijlage brengt geen verandering in de ministeriële verantwoordelijkheid voor de respectievelijke begrotingsposten.

Naast de uitgaven die in verband met het koningschap kunnen worden beschouwd, zijn ook andere onderwerpen opgenomen in paragraaf 2 «Overige onderwerpen». Dit betreft de in 2017 verantwoorde uitgaven voor het onderhoud aan de Groene Draeck en een verwijzing naar de stichtingen die vermogensbestanddelen bevatten die functioneel zijn voor de uitoefening van het koningschap.

1. Gerealiseerde uitgaven die in verband met het koningschap kunnen worden beschouwd

De gerealiseerde uitgaven worden hieronder per begroting nader toegelicht.³

Buitenlandse Zaken (begroting V, artikel 4)		
(x € 1.000)	Realisatie 2017	Vastgestelde begroting 2017
Buitenlandse Zaken	1.906	2.000

Voor uitgaande en inkomende staats/werkbezoeken van de Koning, overig reizen/bezoeken Koninklijke familie en officiële ontvangsten van de Koning is een bedrag van € 1,9 miljoen uitgegeven.

Dit is € 0,1 miljoen lager dan voorzien in de begroting. Het betreft onder andere uitgaven voor de staatsbezoeken naar Italië, de Heilige Stoel en Portugal en het werkbezoek aan drie Duitse deelstaten.

³ Naast de in de extracomptabele bijlage gepresenteerde uitgaven staat in de begroting van het Ministerie van Economische Zaken de subsidie voor Kroondomein Het Loo. Deze subsidie hangt niet samen met de uitoefening van het koningschap. De gerealiseerde subsidie is inzichtelijk gemaakt en toegelicht op artikel 18 van het jaarverslag van Economische Zaken (XIII).

Wonen en Rijksdienst (begroting XVIII, artikel 6)

(x € 1.000)	Realisatie 2017	Vastgestelde begroting 2017
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	11.686	15.173

De bijdrage van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan het Rijksvastgoedbedrijf voor de huisvesting van het Koninklijk Huis, de Hoge Colleges van Staat en het Ministerie van Algemene Zaken bedroeg in 2017 € 31,7 mln. Hiervan is € 11,7 mln. voor de paleizen.

Aan de Koning zijn Paleis Huis ten Bosch, het Koninklijk Paleis Amsterdam en Paleis Noordeinde ter beschikking gesteld. In 2017 heeft Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties € 11,7 mln. aan het Rijksvastgoedbedrijf vergoed voor gebruiksvergoeding en kleinere (onderhouds)projecten voor de paleizen. Dit bedrag is lager dan begroot omdat kosten in 2017 deels lager zijn uitgevallen en deels zijn doorgeschoven naar 2018.

Genoemd bedrag voor de paleizen bestaat uit een aantal componenten:

- ten eerste heeft het Rijksvastgoedbedrijf circa € 5 mln. in rekening gebracht voor rente en afschrijvingen in rekening gebracht voor investeringen die vanaf 2010 via de leenfaciliteit zijn gefinancierd en zijn geactiveerd op de balans van het Rijksvastgoedbedrijf;
- op de tweede plaats opslagen voor onderhoud, belastingen en apparaatkosten, in totaal circa € 5 mln;
- tenslotte heeft Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties betalingen van circa € 2 mln. aan het Rijksvastgoedbedrijf verricht als vergoeding voor kleinere investeringen op basis van wet- en regelgeving, voor apparaatsinzet en voor heffingen.

Met de brief van 19 juni 2015 van de Minister voor Wonen en Rijksdienst (Kamerstukken II 2014 – 2015 [34 000 XVIII, nr. 22](#)) is de Kamer geïnformeerd over het in één keer uitvoeren van de renovatie van Paleis Huis ten Bosch en het daarvoor bijgestelde budget. Middels zijn brief van 13 november 2017 (Kamerstukken II 2017–2018 [34 775 XVIII, nr. 6](#)) heeft de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de Kamer geïnformeerd over de geprognosticeerde meerkosten van de renovatie. In 2017 is er € 21 mln. aan kosten voor het project gemaakt. Dit bedrag is onttrokken aan de voorziening. Tevens is er € 1,1 mln. aan de voorziening gedoteerd.

Voorziening Paleis Huis ten Bosch per 31 december 2017

(Bedragen x € 1.000)	Stand 01-01-2017	Onttrekking	Dotatie	Vrijval	Stand 31-12-2017
Paleis Huis ten Bosch	29.641	- 20.991	1.100	0	9.750

Justitie en Veiligheid (begroting VI, artikel 36)

De Minister van Justitie en Veiligheid heeft op basis van onder andere de Politiewet de verantwoordelijkheid voor de veiligheid van de leden van het Koninklijk Huis en is daarmee verantwoordelijk voor een adequate en proportionele uitvoering van de beveiliging rondom de leden van het Koninklijk Huis en woon- en werkverblijven. Deze beveiliging, afhankelijk van de uitvoeringsafspraken per persoon en object, wordt in personele zin uitgevoerd door de Ministers van Justitie en Veiligheid en van Defensie. Deze Ministers hebben budget voor de beveiligingstaken op hun

begroting staan, waarbij het overigens ook gaat om andere personen en objecten, onder wie leden van het kabinet en leden van de Kamers der Staten-Generaal. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zorgt voor een adequate uitvoering van fysieke beveiliging van woon- en werkverblijven. Vanwege veiligheidsrisico's worden deze uitgaven niet nader toegerekend, omdat daar informatie over de beveiliging aan zou kunnen worden ontleend naar de te beveiligen objecten en personen.

Defensie (begroting X, artikel 5)

De Minister van Defensie is beheersverantwoordelijk en verantwoordelijk voor de vaststelling van de omvang, samenstelling en de vereiste mate van gereedheid van de Koninklijke Marechaussee (KMar). De uitvoering is opgedragen aan de KMar. Het gezag over de KMar berust bij meerdere ministeries. Afhankelijk van de betreffende taak zijn dat de Ministeries van Justitie en Veiligheid, Buitenlandse Zaken, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Defensie. In artikel 4 van de Politiewet (2012) wordt de KMar onder meer het bewaken en beveiligen van koninklijke paleizen opgedragen.

2. Overige onderwerpen

Defensie (begroting X, artikel 2 Taakuitvoering Zeestrijdkrachten), verantwoording uitgaven Groene Draeck

De Groene Draeck is in 1957 door de Nederlandse bevolking aan toenmalig kroonprinses Beatrix geschonken. De Staat gaf bij deze gelegenheid mede het onderhoud van de Groene Draeck als geschenk. De kosten voor het onderhoud aan de Groene Draeck betreffen met name personele kosten en worden daarom onder dit instrument begroot. Naar aanleiding van het second opinion onderzoek (Kamerstukken II 2015–2016 [34 300 X, nr. 110](#)) en de motie Van der Burg (Kamerstukken II 2015–2016 [34 300 I, nr. 6](#)) heeft de Minister-President, mede namens de Minister van Defensie, in de brief van 2 juni 2016 gemeld dat het jaarlijks onderhoudsbudget naar € 87.000 is bijgesteld. De uitvoering van het onderhoud blijft bij het Ministerie van Defensie zolang Prinses Beatrix gebruik maakt van de Groene Draeck. Daarbij is aangegeven dat de daadwerkelijke uitgaven ook bij Defensie over de jaren heen fluctueren. Gestuurd wordt op het niet overschrijden van het totaal beschikbare bedrag (€ 435.000 over een periode van vijf jaar, gemiddeld € 87.000 per jaar). In 2017 zijn uitgevoerd het geplande winteronderhoud en twee opdrachten tijdens het vaarseizoen. De kosten van het totale onderhoud in 2017 zijn uiteindelijk uitgekomen op € 137.000.

Met name een onvoorziene, maar noodzakelijke chroom VI sanering en het grondig onderhouden van het houtwerk heeft hieraan bijgedragen. Omdat in 2017 meer onderhoud is uitgevoerd en daardoor een overschrijding is opgetreden ten opzichte van het jaarlijks gemiddelde, is er in de komende periode minder onderhoud gepland waarbij geborgd wordt dat de Groene Draeck veilig kan blijven varen en de uitgaven uiteindelijk binnen het beschikbare vijfjarig budget blijven.

Defensie (begroting X, artikel 2)

(x € 1.000)

Realisatie
2017

Defensie, Groene Draeck

137

Stichtingen

Op de website over het Koninklijk Huis is een overzicht van stichtingen opgenomen, waarin vermogensbestanddelen zijn ondergebracht die functioneel zijn voor het uitoefenen van het koningschap.

Te denken valt aan de stichting Kroongoederen van het Huis Oranje-Nassau, waarin bijvoorbeeld de Gouden Koets is ondergebracht, en de stichting Koninklijke Geschenken, die de geschenken beheert welke aan de Koning zijn aangeboden bij bijvoorbeeld staatsbezoeken. Voor meer informatie over de stichtingen wordt verwezen naar de rubriek «Financiën Koninklijk Huis» op www.koninklijkhuis.nl. In deze rubriek is informatie beschikbaar over diverse aan het Koninklijk Huis gerelateerde financiële onderwerpen, zoals de begroting van de Koning.